

*Шевчук Володимир Олександрович,
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту*

РЯТІВНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ ТА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ

Нагальність розв'язання економічних, соціальних, екологічних та інших проблем зумовлює необхідність утвердження властивих Україні інтелектуальних можливостей за відповідними науковими, освітніми та прикладними напрямками розвитку. Йдеться передовсім про український сегмент загальнолюдського економічного знання: адже адекватні глобальним викликам ХХІ ст. рятівні сенси відносно давно властиві якраз йому.

...Листування С.Тимошенка, одного із засновників Української академії наук, із першим Президентом УАН В.Вернадським у 20-і роки ХХ ст., коли один прибув до США, а другий викладав у Сорбонні, доречно розглядати як джерело інформації для компаративного аналізу американської та європейської, в т.ч. української наукової, освітньої і практично-прикладної моделей. Власну переконаність у тому, що «наука тут не в великій пошані», С.Тимошенко аргументував фактами зі свого життя в США, приходячи до висновку як про неможливість «дістати деякі журнали для Києва і Петербурга», знайти «найголовніші книги зі своєї спеціальності» чи «європейський журнал з математики», так і про неможливість порівняти лабораторії Westinhouse Electric «ні з Петербургом, ні з Києвом, ні навіть із Загребом». «...Ще рік-два такого животіння, – констатував видатний український механік, – і я втрачу зв'язок з науковим життям Європи» [1, с. 121, 122, 123, 126].

Кількома десятиліттями пізніше Дж.Кенеді підтвердив міркування «українського батька» американської механіки, сказавши, що змагання в космосі СРСР у США виборів за шкільною партою. Відтак американський президент вказав на доцільність запозичення радянського освітнього досвіду [2]. Зазначимо, що лідерство СРСР у космосі забезпечували передовсім вихідці з України. Переважно в Україні, що була тоді колонією Російської імперії, отримали шкільну та/чи вищу освіту Юрій Кондратюк, Сергій Корольов, Валентин Глушко та ін. Факти науково-технічної історії ХХ ст. також підтверджують, що питома українське надбання не може зникнути безслідно – воно було, є і буде, потребуючи нині новаторського осучаснення. Наданим шансом належить ефективно скористатися, бо йдеться про подальше інтелектуальне утвердження українства.

...Понад рік тому в Україні ухвалено урядову Концепцію розвитку STEM-освіти [3]. Завдяки її ухваленню природничо-математичні засади освіти набувають легітимності. Концепція STEM охоплює кілька складових – Science (науку), Technology (технології), Engineering (інжиніринг) та Mathematics (математику). З'являється шанс зробити ці засади фундаментальною основою змін освітньої парадигми, яка передбачає надання принципово нових фахових

компетентностей сучасним та майбутнім економістам. Зокрема, STEAM-освіта як фрагмент Концепції, запроваджуваний у вищій та середній школі культурно-мистецького спрямування, додатково актуалізує доречність запровадження новітньої фахової підготовки економістів.

Основоположна складова досліджуваної Концепції, позначена літерою «S» (science), спонукає до розбудови наукової картини економічного надбання людства. Ця картина базується на об'єктивних засадах, а не ігнорує їх на догоду суб'єктивним наративам, що продовжують уявляти мислення, господарювання та урядування не тільки в Україні. Неортодоксальна українська наукова думка відображає цю картину у вигляді уявних дерев загальнолюдського економічного пізнання [4, с. 381-382].

Оновлена крона першого дерева останніх півтора століття належить українству. Порівняння дерев дає можливість з'ясувати, що коріння першого з них – природниче, а не політизоване. Воно - питомо українське, а не запозичене (чужинецьке та насильницьки накинута). Відтак і плоди першого дерева (тобто економічні знання) – життєствердні, а не смертоносні. Перефразовуючи акад. В.Вернадського, сьогодні маємо підстави стверджувати: «Це дерево – в наших руках. Ми його не випустимо!».

Життєдайне економічне надбання, яким володіє сучасне українство, створює світоглядну основу новітньої освітньої парадигми. Вважаємо її принципово новою, бо вона – рятівна. Українська освітня парадигма є рятівною тому, що повстає проти найбільшого земного злочину, а саме – проти пограбування нащадків. Проблеми, перед розв'язанням яких постала більшість країн світу, можуть вирішуватися завдяки тій освітній моделі, наукові засади якої є життєствердними. Нині ця модель належить Україні.

За д-ром С.Подолінським як фундатором національної наукової школи фізичної економії, стверджуємо, що статистика, облік та похідні від них контрольні-аналітичні функції є ноосферними явищами [5]. А за С. Подолінським як очільником світової плеяди подвижників екологічної економіки доводимо, що ноосферна місія управлінських функцій полягає в інтелектуальному сприянні примноженню енергетичного бюджету людства [6, с. 264]. Йдеться про примноження сонячної енергії, а не доданої вартості, під машкарою якої насправді ховається ентропія.

Другу складову Концепції STEM-освіти (позначену літерою «T» – technology) пропонуємо розглядати за акад. В.Вернадським, ведучи мову про технологічне освоєння сфер живого, неживого й розумного. Відтак управління цим освоєнням є керованою розумним проекцією живого на неживе, а статистика, облік та похідні від них контроль, аналіз, регулювання тощо – функціями управління у наведеній інтерпретації. Ключовими об'єктами статистики, обліку та пов'язаних із ними управлінських функцій є гумус, зерно, солома, худоба, гній. Примноження енергетичного бюджету людства, про який ідеться, досягається через гармонізацію біоенергетичних співвідношень між вказаними абсолютними благами, досліджуваними у процесі їх кругообігу.

Що стосується наступної складової досліджуваної Концепції, позначеної літерою «E» (engineering), то мається на увазі насамперед розвиток комерціалізації технологічного освоєння кругообігу названих абсолютних благ,

а відтак і модифікація статистики, обліку та інших функцій управління процесом їх кругообігу. Заснований на природничих засадах інжиніринговий підхід повинен забезпечити результативність комерціалізації кожного із названих абсолютних благ у процесі їх кругообігу. Пропонований підхід до такого абсолютного блага як худоба покликаний викривати збитковість тваринництва як природничого нонсенсу.

Заключна складова Концепції STEM-освіти позначена літерою «М» (mathematics). Варто нагадати, що основоположник теорії і практики обліку італієць Л. Пачолі був видатним математиком свого часу [7, с.173]. Божественну пропорцію, яку він досліджував, українець М.Руденко імплементував у свою формулу енергії прогресу. Ця остання є світовою константою [4, с. 424]. З одного боку, її доцільно вважати нормою контролю, що мав би базуватися на фундаментальних природничих засадах, а з іншого – її слід класти в основу функціонально-вартісного аналізу, здійснюваного з метою оптимізації розподілу сукупного річного продукту. Доречно вказати і на ті українські розробки, котрі давно чекають гідного застосування. Вкажемо, зокрема, на самобутній економетричний та обліковий доробок львів'янина Павла Цьомпи [8]. Нині потрібне новаторське застосування цього доробку якраз у контексті втілення Концепції STEM-освіти.

Викладені положення визначають бачення української моделі сучасної економічної освіти, здатної відповідати порушеним концептуальним вимогам. Пропоновані положення окреслюють ключові блоки освітніх модулів. Ідеться про складові освітньо-професійних програм (навчальних дисциплін, практик, державної атестації), за якими на природничо-математичних засадах належить оновлювати навчальний процес. Запровадження Концепції у дедуктивній послідовності, починаючи з підготовки докторів філософії, сприятиме створенню кадрового забезпечення, здатного на питоми українській інтелектуальній основі охоплювати вищу та середню школу.

Втілення моделі сучасної економічної освіти згідно із викладеними положеннями дозволить, зокрема, пропонувати для ринку освітніх послуг сучасний український інтелектуальний продукт, зіставний за рівнем компетентності з кваліфікаціями, за якими готують фахівців АССА (Association of Chartered Certified Accountants), СІМА (Chartered Institute of Management Accountants) та інші міжнародні професійні організації. Потенційно цей продукт здатний скласти конкуренцію кваліфікаціям, якими на українському освітньому ринку володіють міжнародні організації, що надають кваліфікації у сфері аудиту, бухгалтерії, фінансів, менеджменту та ін.

Так, офіційні провайдери СІМА, позиціонуючи переваги кваліфікацій, які вони надають в Україні, вказують таку з них, як навички для майбутнього, і зазначають, що їхні навчальні плани, засновані на компетенціях, дозволяють опановувати навички, яких фахівці потребуватимуть зараз і в майбутньому. У той же час володіння пропонованими компетентностями відкриває перспективу виховання адвокатів нащадків – незалежно від того, що йдеться про підготовку майбутніх статистиків, обліковців, фінансистів, менеджерів тощо, а не фахових правників.

Конкурентність пропонованого освітнього продукту досягатиметься завдяки базованим на фундаментальній основі життєствердним засадам світових природничо-математичних та української економічної наук, котрі у симбіозі покликані формувати підвалини підготовки фахових економістів згідно з вимогами Концепції STEM-освіти. Реальне досягнення конкурентності забезпечуватиметься завдяки якраз тим рятівним компетентностям, які надаватимуться сучасним та майбутнім фахівцям.

...Історія укотре надає нагоду, якою маємо належно скористатися, аби зберегти статус першопрохідців. Історичний шанс, про який ідеться, відкриває перспективу ініціювання платформи ВукРО – Всеукраїнської рятівної освіти.

Список використаних джерел

1. Корсак І. Борозна у чужому полі. К.: Ярославів вал, 2014. 224 с.
2. Усанин А. Альтернативный глобализационный сценарий. М.: Strelbytskyu Multimedia Publishing, 2020. 194 с.
3. Концепція розвитку природничо-математичної освіти (STEM-освіти). Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 960-р.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D1%80#Text>
4. Руденко М. Енергія прогресу. Вибрані праці з економії, філософії і космології. – К.: «Кліо», 2015. 680 с.
5. Шевчук В.О. Ноосферна парадигма обліку: «точки опори» і вектори утвердження // Трансформація бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах соціально-економічних викликів: матеріали Міжнародного кругового столу., 28 травня 2021 р. Том 1. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 277 с.
6. Подолинський С. Вибрані праці. Упорядник Л. Я.Корнійчук. К.: КНЕУ, 2000. 328 с.
7. Конфорович А. Г. Колумби математики. К.: Рад. школа, 1982. 223 с.
8. Цьомпа П. Нариси економетрії і побудована на національній політекономії теорія бухгалтерського обліку. Львів : Каменяр, 2001. 200 с.